

# Meiwerf



## De geschiedenis van een boerderij te Gapinge in drie periodes

De Zeeuwse schrijver en geschiedenisleraar L.W. de Bree publiceerde in 1945 een boekje met de titel *Walcheren onder vreemde heersers*, waarin hij de strijd tegen Spanje, de Franse Tijd en de Duitse bezetting beschrijft. Tegen deze achter-

Meiwerf ligt, afgebeeld. Het wegje komt uit op de Gapingseweg die als een zeer markante kronkel is getekend. Zo is duidelijk te zien dat de weg op een kreekrug is aangelegd; voor de oriëntatie op oude kaarten is dit een gemakkelijk herkenningspunt. Er



*De schuur van Meiwerf, enige jaren geleden.  
(Foto Jaap Looise)*

grond van de vaderlandse geschiedenis wil ik hier iets vertellen over de boerderij Meiwerf en zijn directe omgeving. Meiwerf ligt aan de Meiwerfweg, een doodlopend wegje tussen Veere en Gapinge. De naam Meiwerf is niet echt oud. In een koopakte van 1875 kwam ik de naam van de boerderij voor het eerst tegen.

### **De eerste periode, Spaanse troebelen**

Vrijwel iedereen kent de verhalen over de Tachtigjarige Oorlog. Op de oude kaart van Jacob van Deventer van Veere en omgeving uit omstreeks 1550 is uiterst links een doodlopend wegje naar de plaats waar nu

wordt wel beweerd dat de kaarten van Van Deventer zijn gemaakt ten dienste van de troepen van Alva, de wrede Spaanse landvoogd.

De omgeving van Meiwerf behoorde, samen met de boerderijen Hoekvliet, Welgelegen en Vogelenzang en een café met de naam De Leste Stuver, tot de parochie Zandijk. De buurtschap werd in de administratie van die tijd aangeduid als Zandijk-Buiten.

De hofstede lag betrekkelijk dicht bij kasteel Sandenburg, het stamslot van de machtige heren van Borssele, dat werd verwoest tijdens de strijd tegen de Spanjaarden. Na het verval in de volgende eeuwen werden de resten door de Fransen opgeblazen.

## Eigenaren

In het landvergaarboek uit het archief van de Polder Walcheren staat David van Reijgersbergh in 1672 genoteerd als eigenaar van Meiwerf. Hij was een achterkleinzoon van de historicus Jan van Reijgersbergh, die de rampspoed van watervloeden in die dagen voor ons heeft opgeschreven in de

## De tweede periode, rond de Franse Tijd

In de tweede helft van de achttiende eeuw was het de Franse koning Lodewijk de Veertiende die op het laatst van zijn leven opnieuw de protestanten vervolgde. Veel families vluchtten naar Walcheren om daar een nieuw bestaan op te bouwen. Families met achternamen als Caljouw, Suvaal,



*Links op deze kaart van Veere en omgeving door Jacob van Deventer (ca. 1550) is de Gapingseweg als een markante kronkel getekend.*

*Chronycke van Zeeland*, die verscheen bij een Antwerpse uitgever in 1551.

Een broer van de kroniekschrijver, Adriaan Jan van Reijgersbergh, was arts te Veere en werd later, na de omwenteling in 1572, burgemeester van de stad. Een dochter van de Veerse burgemeester, Maria van Reijgersbergh, was de slimme echtgenote van Hugo de Groot. Zij beraamde Hugo's fameuze vlucht in de boekenkist vanuit het slot Loevestein. Het dorp Gapinge houdt de herinnering aan de familie levend door de Van Reigersbergstraat.

Op de kaart van Hattinga uit 1750 ligt Meiwerf ruim in een groene omgeving en heeft het de allure van een buitenplaats of een herenboerderij.

Mailliers, Labruyère, Midavaine en Jeanville kwamen in onze contreien terecht. Zij vestigden zich voornamelijk in Schellag en Zandijk. In het algemeen waren ze niet onbemiddeld, en dat zal ook wel zo geweest zijn met de familie Jeanville die we tegenkomen in de overloper van de Oostwatering. Op folio 223 vonden we dat Pieter en Elisabeth Reijnart in 1768 de eigenaars van de hofstede waren. Later wordt alleen Elisabeth Rainart (Renard) vermeld. In 1770 wordt Pieter Jeanville genoemd als eigenaar van Meiwerf en het is vermoedelijk deze jonge Pieter Jeanville geweest die de oude hofstede in 1774 grondig heeft vernieuwd. Hij werd ook wel Pieter Ville genoemd, de zoon van Jean Ville.

De huidige bewoners vertelden ons dat er zich, tot de renovatie, boven de voordeur van het woonhuis een gedenksteen bevond met het opschrift: “1774, Bouwmeester Conelis de Nood, den eersten steen gelegd, Pieter Ville”. Die steen is helaas in 1975 met het bouwpuin in de oude mestput terechtgekomen.

Cornelis de Nood was de timmerman uit Zandijk. Kennelijk was hij een onafhankelijk man, want het timmerliedengilde in Veere deed zijn beklag bij schout en schepenen over deze “bouwmeester die buitenplaatsen vertimmerde”. Pas later werd Cornelis de Nood lid van het timmermansgilde en gezworene voor de Oostwatering.



*Het boerderijtje rechts op de afbeelding van de ruïne van Sandenburg kan model staan voor het Walcherse langgeveltype. Het rieten dak met keuveleinde is ter plaatse van de mendeuren verhoogd, schuur en woonhuis liggen onder één zelfde dak terwijl de stallen voor vee en paard een plekje vinden onder het lessenaardak. Vermoedelijk was de hofstede op de plaats waar nu Meierwerf ligt ook van dit type. ‘Ruïne van het casteel Zandenburg buiten Vere’, tekening, gewassen in O.I.-inkt, door J.H. Philipse (eerste kwart 19de eeuw). (Zeeuws Archief, Zeeuws Genootschap, Zelandia Illustrata II, nr. 1139)*

In de Franse Tijd werd de hele administratie van de Nederlandse overheid naar Frans voorbeeld opgezet. Onder het bestuur van koning Lodewijk Napoleon (1806-1810) kwam er in elke provincie een Commissie van Landbouw, in Zeeland de voorloper van de Zeeuwse Landbouw Maatschappij (ZLM).

De burgerlijke stand en het kadaster werden ook door de Fransen ingevoerd. In de oude kadastrale gegevens van 1832 (gepubliceerd in de *Kadastrale Atlas van Veere*) wordt Jan de Lange als eigenaar van Meierwerf genoemd. Hij kwam in 1812

samen met zijn vrouw Pieterella Wondergem uit de stad Moeskroen aan de Belgisch-Franse grens, de stad waar oorspronkelijk ook de familie Jeanville vandaan kwam.

In die kadastrale atlas van 1832 wordt ook vermeld wie de belangrijkste grondbezitters in de gemeente Vrouwenpolder waren. Tannetje Pleijte, weduwe van Joos Langebeeke, wordt daar als tweede genoemd met 50,26 hectare. Haar dochter, Francina Joosse Langebeeke (1816-1868), was getrouwd met Jan Mesu (1813-1863).

### **Kastelein**

Reeds bij de eerste gesprekken met de huidige bewoners van Meiwerf kwam de naam Jan Mesu ter sprake. Hij was blijkbaar een kleurrijk figuur, want zijn bijnaam Jan Spekhoed leeft tot op de dag van vandaag voort. Hij was gezworene van de Oostwatering en vele jaren gemeenteraadslid van Vrouwenpolder. Een van de nakomelingen van de familie Mesu meldde mij: “Jan Mesu stond in de familie bekend om zijn ongepolijste optreden en hij schijnt de latere eigenaar van Meiwerf, notaris Tak, eens met een mestriek te hebben bedreigd.”

In 1868 overleed de vrouw van Jan Mesu, Francina Langebeeke, en op 11 november 1875 werd Meiwerf verkocht aan Anthony Martinus Tak, notaris te Middelburg. Vermoedelijk heeft Jan Mesu voor notaris Tak nog een periode het bedrijf geleid als kastelein of bedrijfsleider. Hij was een man “waarvan bekend is dat hij de landbouw bedreef als liefhebberij”, zoals een familie-lid later over hem schreef.

Het was echter niet alleen liefhebberij. De traditionele landbouw was sinds de zeventiende eeuw weinig veranderd en de land-

lieden stonden nog niet erg open voor veranderingen. Notaris Tak propageerde, zoals in die tijd bij de betere standen gebruikelijk was, de nieuwe inzichten op het gebied van de landbouw. Tak was lid van de al eerder genoemde Zeeuwse Commissie van Landbouw en verwierf zich veel gronden op Walcheren. Hij pakte zijn



*De boerderij en zijn omgeving in 1995. (Detail uit de ‘Grote Provinciale Atlas van Zeeland’, 1995, pag. 46)*

zaken grondig aan: de toegangsweg tot Meiwerf liep oorspronkelijk met een grote bocht langs Hoekvliet en die bocht werd eenvoudig afgesneden. Zelfs nu nog wordt door de omwonenden gesproken over het ‘wegje van Tak’.

Na het incident waarbij de eigenaar met een riek werd bedreigd, verdween Jan Mesu van Meiwerf en trok naar een andere boerderij van notaris Tak bij Nieuw- en Sint Joosland. Daarop werd Jan Looise in 1885 bedrijfsleider of kastelein in dienst van notaris Tak.

### **Herenboerderij**

Meiwerf was wat men noemt een herenboerderij. Het woonhuis had een 'herenkamer' met een serre. In het pachtcontract was vastgelegd dat de pachter die kamer op zijn kosten doorlopend verwarmd moest houden voor het geval dat "mijnheer" zijn intrek zou nemen op de boerderij.



*Jan Looise en Betje Meijers, begin twintigste eeuw. Het echtpaar zit hier voor de herenkamer in de serre aan de linkerkant van het woonhuis.*

Jan Looise en Betje Meijer gaven zestien jaar leiding aan de dagelijkse gang van zaken op Meiwerf en in 1901 werden ze pachter. In 1918 nam Andries Maas (1891-1984) de pacht over van zijn schoonvader.

Hij was getrouwd met de jongste dochter Leintje (1895-1979) van Meiwerf. Maas pachtte de hofstede, die in eigendom bleef van de Middelburgse familie Dumon Tak, tot 1954. Notaris Tak was ongehuwd gebleven en in 1913 erfde Pieter Dumon Tak (1867-1943), burgemeester van Middelburg, de hofstede Meiwerf.

In 1939 brandde de schuur als gevolg van blikseminslag af, maar hij werd vrijwel in dezelfde stijl herbouwd, nu wel met een pannendak in plaats van een rieten dak.

### **De derde periode, rond de Duitse bezetting**

Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren de bewoners van Meiwerf door de wat afgelegen ligging redelijk aan het oog van de bezetter onttrokken. Op het eind van de oorlog was er zelfs een onderduiker. Maar toch heeft de boerderij toen nog zwaar geleden onder de inundatie van Walcheren. Meiwerf lag namelijk dicht bij de getijdenstroom die door het gat in de Veerse dijk kwam. Door de lage ligging stond er na één nacht al ruim anderhalve meter water op het terrein. Voor de bewoners van Meiwerf was dat echt een levensbedreigende situatie.

In 1954 nam Willem de Buck (1924-1981) het bedrijf over van zijn schoonvader. Hij trouwde de jongste dochter van Meiwerf en sinds zijn overlijden in 1981 wordt Meiwerf bewoond door zoon Willem de Buck en zijn moeder Elisabeth Tannetje de Buck-Maas.

### **Herinneringen**

Tot slot noteer ik hier nog wat jeugdhedeningen aan de hofstede Meiwerf uit de jaren 1930-1939. Op zomerse zondavonden wandelde ik vaak over de eeu-



*De familie Looise met personeel voor de boerderij, begin twintigste eeuw. Aan de linkerkant van het woonhuis is de serre te zien.*

wenoude kerkenpaden vanuit het dorp Gapinge naar Meiwerf. Die hofstede had voor mij altijd iets voornaams, al vanaf mijn vroegste jeugd was Meiwerf voor mij een boerderij die een zekere grandeur uitstraalde. Zowel het huis als het erf hadden iets groots, iets van adel. Reeds bij aankomst op het erf werd je verwelkomd door een

aantal ganzen, pauwen, kalkoenen en eenden. Bij naderend onweer werd tot in de wijde omtrek de roep van de pauwen van Meiwerf gehoord.

Dat was de romantiek van het platteland.

Jaap Looise

Op de website van de HKW is een andere impressie van deze boerderij te zien ([www.hkwalcheren.nl/thema.htm](http://www.hkwalcheren.nl/thema.htm)).

## Over bokspringen en kurkebreien

### Veerse straatspelletjes in de jaren dertig van de vorige eeuw (slot)

In deze laatste bijdrage over straatspelletjes in het Veere van de jaren dertig worden spelletjes beschreven die zowel door jongens als door meisjes werden gespeeld.

● **Verloren lopertje.** Twee groepen verspreiden zich door Veere. De ene groep moest de andere zien te vinden.

● **Kieze, kieze.** Behalve op straat werd dit zangspelletje ook graag gespeeld op bruiloften. Er moest gezoend worden en daarna scheidde men.

● **Achter de muziek aan hossen.** Wanneer de muziekkapel Veere's Genoegen door Veere marcheerde, onder andere met Koninginnedag op 31 augustus, hoste de